

SENTRUM VIR TOEGEPASTE ETIEK

JAARVERSLAG 2003

1. BEHEERKOMITEE

Die Beheerkomitee vir 2003 is as volg saamgestel:

Proff. C.J. Groenewald (verteenwoordiger van die Depte. Sielkunde, Sosiologie, Geografie en Omgewingstudie en Maatskaplike Werk, *Voorsitter*), HJ Kotzé (Dekaan), A.A. van Niekerk (Direkteur van die Sentrum en Hoof van die Eenheid vir Bio-Etik), WL van der Merwe (Voorsitter: Dept. Filosofie) J. Kinghorn (verteenwoordiger van die Sentrum vir Kontekstuele Hermeneutiek), A. Gouws (verteenwoordiger van die Sentrum vir Internasionale en Vergelykende Politiek), J.P. Hattingh (Hoof: Eenheid vir Omgewingsetiek), S. van der Berg (verteenwoordiger van die Fakulteit Ekonomiese en Bestuurswetenskappe) W.P. Pienaar (Dept. Psigiatrie, verteenwoordiger van die Fakulteit Geneeskunde) en dr. K. Moodley (Hoof van die Tygerberg Afdeling van die Eenheid vir Bio-Etik).

2. ALGEMENE AKTIWITEITE VAN DIE SENTRUM

2.1 Bywoning van en referate gelewer by Internasionale en Nasionale Vakkongresse

(Hier word slegs gerapporteer oor aktiwiteite wat nie streng onder een van die Eenhede ressorteer nie. Sien ook die verslae van die eenhede.)

2.1.1 Referate by Internasionale Vakkongresse

1. Van Niekerk, AA: *Can science be democratized?*. 12th International Congress of Logic, Methodology and Philosophy of Science, Oviedo, Spain, 6-13 August 2003.

2.1.2 Referate by Nasionale vakkongresse en ander optredes

1. Van Niekerk, AA: *Philosophical reflections on the future as dialectic between ingenuity and regularity*, "Key note address" by stigtingskonferensie van die Wes-Kaapse tak van die SA Futures Society, Bellville, 20 November 2003.
2. Van Niekerk, AA: *Ethics and engineering*. Referaat by tweejaarlikse Construction Management Program (CMP), Ingenieursfakulteit, US, 7 Julie 2003.

2.2 Publikasies

(Slegs publikasies wat nie onder eenhede ressorteer nie; vgl. ook verslae van eenhede vir ander publikasies.)

2.2.1 Artikels in Vaktydskrifte

(Geakkrediteerde vaktydskrifte word met 'n asterisk [*] aangedui)

1. Smit, JP: "The supposed 'inseparability' of fact and value", *South African Journal of Philosophy**, 22(1), 2003: 51-62.
2. Swartz, C & Cilliers, FP: Dialogue disrupted: Derrida, Gadamer and the ethics of discussion", *South African Journal of Philosophy**, 22(1), 2003: 1-18.
3. Van der Merwe, WL: "Multiculturalism(s)? A critical appraisal", *Acta Academica**, 35(2), 2003: 26-80.
4. Van Niekerk, AA: "Can more business ethics teaching halt corruption in companies?", *South African Journal of Philosophy**, 22(2), 2003: 128-138. [Daarna ook gepubliseer op www.ethicsa.org/EthicsaForum]
5. Van Niekerk, AA: "Wat beteken dit om gelukkig te wees?", *Fragmente*, No. 10/11, 2003: 99-104.

2.2.2 Boekhoofstukke

1. Van Niekerk, AA: "Modernity, mortality and mystery", In: P. Beilharz (ed.): *Zygmunt Bauman (Four volume set)* (Sage Masters of Modern Social Thought Series). Thousand Oakes, California: Sage Publications, 2003:

2.2.3 Ander Publikasies

1. Van Niekerk, AA: "Philosophical reflections on the future as dialectic between ingenuity and regularity", <http://www.litnet.co.za/seminarroom/default.asp>
2. Van Niekerk, AA: "Só kan Afrikaners oorleef, ondanks hul verlede", (Artikel oor Hermann Giliomee: *The Afrikaners: Biography of a People*), *Rapport*, 22 Junie 2003.
3. Van Niekerk, AA: "Merkwaardige intellektuele prestasie" (Artikel oor Antjie Krog: *A change of tongue*) *Rapport*, 23 November 2003, p. 24.
4. Van Niekerk, AA: "Net soveel oor ons as oor die verlede", *Die Burger* (Forum-artikel), 25 Julie 2003, p. 17.
5. Van Niekerk, AA: "Só maklik skik ons nie weer oor die Grondwet nie", *Rapport*, 27 Julie 2003. p.16

3. ANDER ALGEMENE WERKSAAMHEDE

- 3.1 Die Sentrum gaan voort om verantwoordelikheid te neem vir die aanbieding van die MPhil (Toegepaste Etiek) Program. Daar word later gerapporteer oor die navorsingswerk van die afgestudeerde studente in hierdie program. Daar was nie in 2003 'n eerstejaar-inname in hierdie program nie ten einde meer aandag te kon skenk aan die studente wat nog sukkel om die navorsingsdeel van die program te voltooi, en sodoende die deurvloei te probeer verbeter. Die volgende eerstejaar-inname sal in 2004 wees. Die tweedejaar-spesialisasiegedeelte van die program is wel in 2003 aangebied.
- 3.2 Die Sentrum het in die loop van 2003 besoek ontvang van proff. Tom Campbell van die Universiteit van Sidney, Australië (16 Mei), en Udo Schüklenk, Hoof van die Bioethics Division van die Gesondheidswetenskappe Fakulteit aan die Universiteit van die Witwatersrand (23 Julie) en Alastair Gunn, Hoof van die Dept. Filosofie aan die Universiteit van Waikato, Nieu Seeland. Al drie het referate gelewer by spesiaal gereelde seminare.
- 3.3 Verkennende gesprekke tussen die Direkteur en dr. Edwin Hertzog oor 'n substansiële borgskap vir die Sentrum deur die Medi-Clinic Korporasie het in die loop van 2003 plaasgevind. Daar is ooreengekom dat, met die oog op die borg se behoeftes, die borgskap hoofsaaklik toegespits sal wees op die aktiwiteite van die Eenheid vir Bio-Etik. Die borgskap is in beginsel goedgekeur, hoewel die grootte en besonderhede daarvan eers in die loop van 2004 bekendgemaak sal word. Met die oog daarop sal waarskynlik aanbeveel word dat die borgmaatskappy vir die duur van die borgskap sitting kry in die Beheerkomitee.
- 3.4 Lede van die Sentrum was by 'n verskeidenheid van aktiwiteite betrokke wat te make het met die veld van die Toegepaste Etiek – baie in reaksie op versoeke uit die breër publiek. 'n Aantal radio- en televisie-onderhoude met die Direkteur en ander lede van die Sentrum het bv. plaasgevind.
- 3.5 Die Sentrum is intensief betrokke by die werksaamhede van die Ethics Institute of South Africa (EthicSA). Hierdie is 'n nie-regeringsorganisasie wat in Pretoria opgerig is met as doel die nasionale fasilitering en koördinerende van aktiwiteite op die terrein van die toegepaste etiek. Prof. van Niekerk is 'n lid van EthicSA se direksie, en is op 14 Maart 2003 ook aangewys as voorsitter van die Raad van Direkteure. Hy is in daardie hoedanigheid ten nouste betrokke by die beplanning en evaluering van EthicSA se aktiwiteite.
- 3.6 Prof. van Niekerk is ook in 2003 verkies tot die Raad van die nuut gestigte Ethics Association of South Africa (ESSA).

4. VOLTOOIDE NAGRAADSE STUDIE/NAVORSING

Die volgende navorsingsprojekte, in die vorm van MA- en MPhil-tesisse en 'n doktrale proefskrif is afgehandel. Hulle resorteer wel onder die werk van die Sentrum, maar nie onder een van die bestaande eenhede nie.

Magisterprojekte afgehandel

1. De Villiers, E.: *Human dignity: right or responsibility?* MPhil, 75 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
2. Durand, MC: *Vryheid, verantwoordelikheid en selfmoord.* MPhil, 90 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. FP Cilliers.
3. Nienaber, A: *Zygmunt Bauman en die vraag na die oorsprong van moraliteit: die sosiale of die persoonlike?* MA, 155 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.

Doktrale projek afgehandel

1. Smit, JP: *The truth about value and the value of truth.* DPhil, 240 pp. (Desember 2003) [Hierdie was oorspronklik aangebied as 'n MA-tesis, maar die werk daarin is van sulke besondere gehalte dat dit deur die Fakulteitsraad en Senaat opgegradeer is na 'n DPhil-studie. Die Abe Bailey Stipendium is na aanleiding van hierdie studie aan die kandidaat toegeken.] Promotor: Prof. AA van Niekerk; Mede-Promotor: Prof. S. du Plessis.

EENHEID VIR BIO-ETIEK: STELLENBOSCH AFDELING

Sien aangehegte verslag (p. 5)

EENHEID VIR BIO-ETIEK: TYGERBERG AFDELING

Sien aangehegte verslag (p. 13)

EENHEID VIR OMGEWINGSETIEK

Sien aangehegte verslag (p. 20)

FINANSIES

Die finansiële state van die Sentrum vir 2003 is deur die Beheerkomitee goedgekeur en word aanbeveel by die Fakulteitskomitee en –raad.

Prof. CJ Groenewald
Voorsitter: Beheerkomitee

Prof. AA van Niekerk
Direkteur

15 Augustus 2003

EENHEID VIR BIO-ETIEK: STELLENBOSCH AFDELING

JAARVERSLAG 2003

1. NAVORSING

1.1 Afgehandelde en lopende Navorsingsprojekte

- 1.1.1** *Pyn in fenomenologiese perspektief* (A Olivier en AA van Niekerk). Hierdie projek is afgehandel, maar navorsingsuitsette wat met die oog daarop geproduseer is en word nog steeds gepubliseer; vgl. die volgende afdeling.
- 1.1.2** *Bio-etiek en openbare gesondheid in Suid-Afrika, met spesiale verwysing na MIV/VIGS en nuwe genetiese tegnologieë* (AA van Niekerk). Prof. van Niekerk het in die loop van 2003 by die NNS aansoek gedoen vir omvattende befondsing van hierdie navorsingsprojek onder die vaandel van die NNS se fokusarea: *Distinct South African Research Opportunities*. Die adviespaneel wat die aansoek beoordeel het, se enigste terugvoer was die volgende: “The scientific merit of the application was judged ‘Exceptional’, which means the proposal is of the highest scientific/research merit and at the forefront of research in the field”. ‘n Bedrag van R384 000 – heelwat meer as waarvoor aansoek gedoen is – is vir hierdie projek, wat in 2004 ‘n aanvang sal neem, toegeken.
- 1.1.3** *Etiese probleme rondom MIV/VIGS in Afrika*. (AA van Niekerk en LM Kopelman [East Carolina University, VSA]). Hierdie projek is reeds in 2000 van stapel gestuur as ‘n nadraai van prof. Kopelman se besoek aan die Eenheid as prof. van Niekerk se navorsingsgenoot in 1999. Die projek gaan steeds voort – vgl. ander publikasies en aanbiedings daarvoor hieronder. Die jongste verwikkeling in hierdie projek is dat David Philip Uitgewers vir proff. van Niekerk en Kopelman ‘n kontrak aangebied het vir die redigering van ‘n omvattende boek oor hierdie problematiek met die titel *Ethics and AIDS in Africa*. Die boek sal saamgestel word in samewerking met medewerkers soos proff. Willem Landman (EthicsSA), Solly Benatar en Nicoli Natrass (UK), Udo Schüklenk (Wits), Richard Ashcroft (Imperial College, Universiteit van London), Godfrey Tangwa (Kameroen), Alan Whiteside (Natal), Tony Barnett (London School of Economics), David Resnik (National Institutes of Health, Washington DC) en dr. K. Moodley. Dit sal hopelik in die loop van 2004 verskyn.
- 1.1.4** *Moral responsibility and the problem of global drug resistance* (D. Knapp van Bogaert en AA van Niekerk). Hierdie doktorsale projek is aan die einde van 2003 voltooi. Die graad word in April 2004 toegeken.
- 1.1.5** *Medical research on human subjects in South Africa: a critical assessment of the work of research ethics committees* (K. Moodley & AA van Niekerk).

- 1.1.6** *Altruism and self-interest in medical practice: ethical perspectives on the South African situation.* (MP Mahlati, AA van Niekerk & J Mouton).
- 1.1.7** *The reliability of AIDS statistics in Africa: moral perspectives* (AA van Niekerk, A. Whiteside [UN], T. Barnett [Universiteit van East Anglia] & G. George [UN]). Die werk aan hierdie projek is voltooi, en 'n publikasie daaroor in 'n geakkrediteerde vaktydskrif het in die loop van 2003 verskyn (sien volgende afdeling).
- 1.1.8** *Critical perspectives on the utilitarian position(s) on the question of the status of prenatal life* (M de Roubaix en AA van Niekerk). Hierdie doktorsale projek vorder baie goed en behoort aan die einde van 2004 voltooi te wees.

1.2 Navorsingsuitsette

1.2.1 Referaat gelewer by Internasionale Vakkongresse

1. Van Niekerk, AA: *The human genome and Africa: ethical issues*, The Human Genome and Africa Conference, 19-22 Maart 2003, Spier Landgoed, Stellenbosch. (Referaat op spesiale uitnodiging)

1.2.2 Referate gelewer by Nasionale Vakkongresse en ander optredes

1. Van Niekerk, AA: *Moral dilemmas in SA's HIV/AIDS pandemic*, Conference of Dept. of Obstetrics and Gynaecology, UCT, 8 May 2003.
2. Van Niekerk, AA: *Shifts in the history of moral deliberation about medicine*. Lesing by Steve Biko Series of Bioethics Events, Mediese Skool, Universiteit van die Witwatersrand, Johannesburg, 13 Mei 2003.
3. Van Niekerk, AA: *Patient autonomy in medical ethics*. Lesing by Wes-Kaapse Konferensie van die South African Medical Association, Tygerberg, 5 Junie 2003.
4. Van Niekerk, AA: *Ethics and the new genetic technologies*. Lesing by Konferensie van Fakulteit Gesondheidswetenskappe, Potchefstroom Universiteit, 9 Junie 2003.
5. Van Niekerk, AA: *The ethics of assisted death*. Lesing by Konferensie van Fakulteit Gesondheidswetenskappe, Potchefstroom Universiteit, 9 Junie 2003.
6. Van Niekerk, AA: *HIV/AIDS, public health and constitutional rights: South Africa's experiment: response to Solly Benatar and Willem Landman*. National Workshop on AIDS, Ethics and Rights, College of Medicine, Rondebosch, 25 Junie 2003.
7. Van Niekerk, AA: *Moral and social problems of HIV/AIDS: Facts, MTCT, Denial and the Position of Women*. National Conference of Doctors for Life, MRC Conference Centre, Bellville, 31 July 2003.
8. Van Niekerk, AA: *Moral and social problems of HIV/AIDS: Economics, Poverty and Patent Rights*. National Conference of Doctors for Life, MRC Conference Centre, Bellville, 31 July 2003.

9. Van Niekerk, AA: *Ethical challenges for surgeons*. Invited Lecture at Annual Conference of the Society for Hand and Arm Surgeons, Sea Point, 31 August 2003.
10. Van Niekerk, AA: *The history of moral medicine: developments and breakthroughs*. National Congress of the Society for Occupational Medicine of South Africa, Benoni, 5 September 2003.
11. Van Niekerk, AA: *Die etiek van geassisteerde reproduksie*. Werkswinkel in MPhil Program in Geassisteerde Reproduksie, Dept. Veekundige Wetenskappe, 7 Februarie 2003.
12. Van Niekerk, AA: *International patent rights on HIV/AIDS therapies: ethical perspectives*. Lesing by Winterskool van Nagraadse Diploma in HIV/VIGSbestuur in die Werkplek, Stellenbosch, 26 Junie 2003.

1.2.3 Gepubliseerde artikels in gerefereerde vaktydskrifte (geakkrediteerde tydskrifte word met 'n asterisk [*] aangedui)

1. Olivier, A: "When pains are mental objects", *Philosophical Studies** 115(1), 2003: 33-53.
2. Olivier, A: "Nietzsche and neurology", *Nietzsche-Studien/Nietzsche Studies: Internationales Jahrbuch für Nietzsche-Forschung*, 32, 2003: 124-142.
3. Van Niekerk, AA: "Through a glass, darkly: data and uncertainty in the AIDS debate" (with Alan Whiteside, Tony Barnett and Gavin George), *Developing World Bioethics**, 3(1), May 2003: 49-76.
4. Van Niekerk, AA: "Mother-to-child transmission of HIV/AIDS in South Africa: moral issues", in *Jahrbuch für Wissenschaft und Ethik*, 8, 2003: 149-171.
5. Van Niekerk, AA: "Three ethical issues in the development of public genetic health policies in Africa", *Journal of Genomics and African Society*, 1(1), 2003.

1.2.4 Boekhoofstuk

1. Van Niekerk, AA: "Introduction to Medical Ethics" In: K. Moodley & WP Pienaar (eds.): *Medical Ethics for Health Care Students*, University of Stellenbosch, 2003: 5-16.

1.2.5 Ander Publikasies

1. Van Niekerk, AA: "Medical ethics: the changing landscape", *Private Health Care*, 2003: 74-78.
2. Van Niekerk, AA: "Te koop: liggaamsdele – armes en weerloses uitgebuit", *Die Burger*, 27 Desember 2003: 15 (Forum artikel)

2. ANDER AKTIWITEITE VAN DIE EENHEID

2.1 Lede van die eenheid skakel gereeld in by die tweeweeklikse byeenkomste van prof. Solly Benatar (hoof van Interne Geneeskunde, UK) se multi-dissiplinêre besprekingsgroep oor bio-etiese kwessies te Groote Schuur Hospitaal. By hierdie byeenkomste word van die jongste literatuur bespreek en word 'n gevallestudie uit die praktykervaring van die afgelope week aan die orde gestel.

2.2 Prof. van Niekerk is ten nouste betrokke by IRENSA (International Research Ethics Network for South Africa), en dien in die Uitvoerende Komitee van hierdie organisasie wat internasionaal befonds word deur die Fogarty Foundation van die National Institutes of Health in die VSA. In daardie hoedanigheid tree hy ook op as vaste dosent in die aanbieding van die Nagraadse Diploma in Navorsingsetiek aan die Universiteit van Kaapstad.

2.3 Prof. van Niekerk is insgelyks 'n lid van die Beheerkomitee van die Sentrum vir MIV/VIGS-bestuur in die Dept. Bedryfsielkunde, en doseer 'n module oor etiese kwessies rondom MIV/VIGS in die Nagraadse Diploma- en MPhil-programme van hierdie Sentrum.

2.4 Prof. van Niekerk is lid van en neem deel aan die bedrywighede van die volgende (etiek) komitees en rade:

- Die Etiek Komitee van die Mediese Navorsingsraad
- Die Etiese Komitee i.s. Mensnavorsing van Subkomitee C van die Navorsingskomitee
- Die Etiek Komitee van die Fakulteit Geneeskunde te Tygerberg onder leiding van prof. WP Pienaar
- Redaksionele Rade van die *SA Journal of Philosophy, Developing World Bioethics* en die *SA Journal for Higher Education*.

3. NAGRAADSE STUDIE/NAVORSING

Verskeie nagraadse studente was betrokke by, of doen steeds navorsing oor onderwerpe wat van regstreekse belang is vir die aktiwiteite van hierdie eenheid. Hier volg 'n lys van besonderhede:

3.1 Voltooide MPhil-skripsies (2003)

1. Horn, L: *Theories of justice and an HIV/AIDS health care policy for South Africa: a comparative analysis*. MPhil, 91pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
2. Nicholls, GC: *Accountable to God alone? Theologising with a hammer: the HIV/AIDS crisis, condoms and catholicism*. MPhil (50% tesis-opsie), 163 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.

3. Rauch, R: *Harmful sexual practices and gender conceptions in Kwazulu-Natal and their effects on the HIV/AIDS pandemic*. MPhil, 106 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
4. Rossouw, TM: *A dialectical interpretation of the history of Western medicine: perspectives, problems and possibilities*. MPhil, 110 pp. (April 2003). Studieleier: Prof. AA van Niekerk.

3.3 Doktorale projekte aan die gang

1. De Roubaix, M: *Waarde, utiliteit en outonomie: 'n moreel-kritiese analise van utilitaristiese standpunte oor die waarde van voorgeboortlike lewe*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
2. Knapp van Bogaert, D: *Earth, Air Fire and Water: Moral responsibility and the problem of global drug resistance*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
3. Mahlati, MP: *Altruism and self-interest in medical practice: ethical perspectives on the South African situation*. D.Phil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
4. Mathandabuzo, E: *The ethics of notifiable diseases, with special reference to HIV/AIDS*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
5. Moodley, K: *Medical research on human subjects in South Africa: a critical assessment of the work of research ethics committees*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
6. Nevhutalu, HK: *Patient rights in South Africa's public health system – moral-critical perspectives*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
7. Ngquba, M: *The ethics of physician-assisted suicide*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
8. Rossouw, TM: *Identity, personhood and power: a critical analysis of the Principle of Respect for Autonomy and the idea of informed consent, and their implementation in an androgynous and multicultural society*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.
9. Tlhapane, MS: *Principlism and AIDS: a study in applied ethics*. DPhil. Promotor: Prof. AA van Niekerk.

3.4 Magisterprojekte aan die gang

1. Breitenbach, M: *Die morele problematiek i.s. internasionale patentregte op MIV/VIGS medisyne*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
2. Coetzee, H-K: *Mediese etiek in privaatsektor-geneeskunde in Suid-Afrika*. MA. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.

3. Crous, L: *Die gebruik van embrionale weefsel vir stamselnavorsing: etiese probleme en perspektiewe*. MA. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
4. De Bruyn, J: *'n Lewensvatbare strategie vir HIV/VIGS-bestuur in 'n landelike omgewing: etiese perspektiewe*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
5. Dick, L: *Outoonomie en instemming: 'n ideehistoriese studie van die ontstaan en relevansie van die beginsel van respek vir outonomie in die mediese etiek*. MA. Studieleier: Prof. AA van Niekerk
6. Mafanya, A: *Informed consent and the practice of medicine in the Eastern Cape*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
7. Olivier, A: *Kritiese perspektiewe op Hans Jonas se idee van 'n etiek van verantwoordelikheid*. MA. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
8. Peterson, L: *The reconcilability of business practices and the provision of health services*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
9. Sidler, D: *End-of-life decisions in neonatology*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.
10. Van Heerden, C: *Moral perspectives on the exploitation of children in Africa*. MPhil. Studieleier: Prof. AA van Niekerk.

AA van Niekerk
(Hoof: Stellenbosch Afdeling, Eenheid vir Bio-Etik)

Annual Report

Bioethics Unit - Tygerberg Division

A. Jan 2003 – Dec 2003

Introduction:

The Bioethics Unit - Tygerberg Division was approved as a unit of the Centre for Applied Ethics by Senate in May 2002 and was established on the 1st floor of the Clinical Building, Faculty of Health Sciences, on 1 June 2003.

Staff:

Head of the Unit	Dr Keymanthri Moodley
Part-time secretary	Mrs A. Moolman
Part-time Lecturers:	Prof Willie Pienaar
	Prof Anton van Niekerk
	Dr Lyn Horn
	Dr Daniel Sidler
	Dr Malcolm de Roubaix

Undergraduate Teaching	Module 13	10 – 19 March 2003	1 st rotation through the bioethics unit	147 Students participated in an interactive module on Medical Ethics and Law
	MBChB1	23 July 2003		A History of moral thinking
	MBChB2	8 August 2003		Gender issues in the doctor – patient relationship

Postgraduate Teaching	Family Practice Ethics	14 May – 23 July 2003	Department of Family Medicine, UCT	Weekly 2 hour teaching session were held for 10 weeks to students enrolled in MPhil in Family Medicine
	Mhuman Nutrition	23 April – 13 June 2003	paper based distance education program for human nutrition (now converted to WEB CT)	
	Mfam Med WEB-CT	18 August – 18 November 2003	12 Week module in Ethics	HIV and women's Health 36 students participated in the module in 2003
	GCP Training	July 2003 – October 2003	4 Courses were presented in 2003	Total of 60 researchers in the faculty, the UWC, the private sector and the pharmaceutical industry received GCP training in either a 2 or 1 day course. The Course in August was attended by Dr Bella Starling of the Wellcome Trust, UK. Two of our courses were partially funded by the Wellcome Trust. Course material currently being evaluated by the national Institute of Health (NIH) in the United States

CPD Activities – Dr K Moodley	GCP for Investigators	12,13,14 February 2003	Tygerberg	
	GCP for CRA's	11 April 2003	(Donald Gordon Medical Centre-JHB)	
	Good Laboratory Practice	15 April 2003	Pathology department - annual conference	
	GCP Refresher	18 July 2003	Tygerberg	
	HIV/Ethics Workshop	7 August 2003	RUDASA Conference - Worcester	
	Bioethics challenges facing the Medical Profession Ethics Workshop	10 August 2003	Family Practitioners Annual National GP Congress – Academy of Family Practice – Conservatoire Stellenbosch	
	GCP for the Research Team	14,15 August 2003	Tygerberg	
	GCP Refresher	29 August 2003	Tygerberg	
	HIV and Ethics	10 September 2003	Department of Orthopaedics – Tygerberg Hospital	
	The Ethics of HIV Research	12 September 2003	Society of Psychiatrists of SA – Spier	
	The Ethics of Human Cloning	12 September 2003	SAMA – CME – Pietermaritzburg	
	Ethics in Family Medicine	13 September 2003	Dept of Fam Med – Nelson Mandela School of Medicine	
	GCP for the Research Team	9,10 October 2003	Tygerberg	
	IRB Training -	13 November 2003	Phakalane Golf Resort –	

	International Health Research Ethics		Gaborone, Botswana	
	MDR-TB the Ethics of non-compliance	21 November 2003	Cape Town Civic Centre	
	Ethical issues to consider in planning a research project	28 November 2003	Dept of Family Medicine MFam Med Students	
	Ethical issues in Primary Health Care/Emergency Medicine	28 November 2003	JS Jooste Hospital CPD Program of CHSO	

CPD Activities – Prof W Pienaar	Continued Medical Training Conferences	8 February 2003	Johannesburg	
	CTM	15 March 2003	Durban	
	CTM	26 April 2003	Johannesburg	
	CTM	17 May 2003	Johannesburg	
	CTM	15 June 2003	Cape Town	Contemporary Moral Theories
	CTM	19 July 2003	Johannesburg	
	CTM	16 August 2003	Port Elizabeth	
	CTM	20 September 2003	Johannesburg	
	CTM	18 October 2003	Windhoek	

	CTM	8 November 2003	Johannesburg	Principle based Theories
	3 Case presentations on confidentiality, justice and beneficence	15 February 2003	College of Psychiatrist Western Cape	
	Theories on Moral Deliberation	20 February 2003	Western Province Blood Transfusion Service	
	Substance Abuse: The Moral Issues of Treatment	22 February & 7 June 2003	Merc Seminar, South Africa	
	Ethical Decision Making in Nursing	27 February 2003	Nursing Forum TBH	
	Moral Issues of HIV Aids	4 March 2003	Reproductive Health Dept of Health, Worcester Symposium on HIV AIDS	
	The Principles of Bio-Ethics	11 & 18 March 2003	Lundbeck SA, Doctors Forum	
	Confidentiality, Professional Boundaries and Ethical Issues in the Treatment of Substance Addiction	5 & 12 March 2003	Lundbeck SA, Doctors Forum	
	The Ethics of Treating the "Difficult" Patient	27 March & 6 June 2003	MSD SA, Doctors Forum	
	A Chaperone for Intimate Physical Examinations	4 June 2003	Dept of Orthopedics	
	End of Life Decisions	25 April 2003	Dept of Internal Medicine, Physicians' Refresher	

	Principle Based Ethics	13 & 20 May 2003	Lundbeck SA, Doctors Forum, Somerset West	
	Justice: Fact of Fallacy and Altruism or Egoism	30 July & 11 November 2003	Durbanville Medi-Clinic, Doctors Forum	
	Morality in a Doctor/patient relationship and Ethical issues concerning alcoholism and End of life decisions	14 & 15 August 2003	Medical Congress 2003, Wiindhoek	
	Ethical Dilemmas of inducing labor and caesarian section	6 August 2003	Louis Leipolt Hospital Doctors Forum "TOGA"	
	The Treatment of Alcohol addiction: Ethical issues	10 August 2003	8 th National General Practitioners Conference	
	Ethics in Reproductive Health	10 September 2003	Distance Education via Interactive Satellite Broadcasts	
	Children giving consent	13 September 2003	Spier Psychopharmacology Congress GP Workshop	
	Postmodern Moral Deliberation: Patient Care First	7 & 8 October 2003	Servier Laboratories SA, Regional Symposium	
	The Treatment of Alcohol addiction: Ethical issues	8 October 2003	Academic Day to Celebrate International Mental Health Day	
	Moral deliberation in Psychiatric treatment	14 October 2003	Postgraduate Teaching for Clinical Psychologists	

	Moral Deliberation in the Management of the “Difficult” Patient	25 October 2003	George Specialist Association Academic Day	
	Termination of Pregnancy : Moral Deliberation	30 October 2003	General Practitioners and Specialists Academic Day	
	Termination of Pregnancy : Moral Deliberation	31 October 2003	Department of Gynecology and Obstetrics	
	Distributive Justice	21 November 2003	South African Society of Health Care Managers Symposium	
	Patient Competency and Informed Consent, Recruitment and Insurance	28 November 2003	Good Clinical Practice in Psychiatry	

Publications	Moodley K, Myer L	Scientific Letter	Participant remuneration for research – how much is enough?	SAMJ 2003; 93(9):677-678
	Moodley K, Pather M, Myer L	Original Article	Participant comprehension of informed consent procedures in influenza vaccine trials	SAMJ 2003 – submitted publication

OUTREACH	IRB Training Workshop – Gaborone Botswana	14 November 2003	International Health Research Ethics	20 Participants trained together with NIH – GCP Trainer, Barbara Pennington
-----------------	---	------------------	--------------------------------------	---

SUPERVISION OF POSTGRADUATE STUDENTS	Janine Strugo BA, NHD Med Tech CRA	Masters (Medical Technology)	Pretoria Technicon	An evaluation of the ethics review process(es) for clinical trials of smaller private & public institutional committees in SA. ongoing
	Prof Lesley Burgess	Diploma in Research Ethics	UCT	IRB's Monitoring Function: Guidelines for monitoring of clinical research by an IRB completed

RESEARCH PROJECTS				
Planned during 2003 for implementation during 2004	HIV Disclosure Study	November 2003 – 2004	Ethics Approval Granted Study commenced 5 April 2004	Application for funding to PACTG, Dr Mark Cotton & MRC

CONFERENCES ATTENDED	International Health Research Ethics	23 – 27 June 2003	Harvard University – Boston	ICORTHA Grant (From Prof Nulda Beyers)
	National HIV Conference	4 – 6 August 2003	ICC – Durban Nelson Mandela School of Medicine	
	12 th National Family Practitioners Conference	8 – 10 August 2003	Music Conservatory – University of Stellenbosch	

Dr. K. Moodley
(Head: Tygerberg Division, Unit for Bioethics)

EENHEID VIR OMGEWINGSETIEK

JAARVERSLAG 2003

1. Navorsing

1.1 Navorsingsuitsette

1.1.1 Referate en aanbiedings

Hattingh JP. On the ethical analysis of value issues in public decision-making. **DEFTIGSTE JAARLIKSE KONGRES VAN DIE WYSGERIGE VERENIGING VAN SUIDER-AFRIKA**, Januarie 2003, Grahamstad.

Hattingh JP en Seeliger L. Meeting ethical challenges in environmental decision-making: Perspectives from an ethics survey in Cape Town and surrounds. **CORPORATE GOVERNANCE IN SOUTHERN AFRICA. IN SEARCH FOR THE HOLY GRAIL. ANNUAL CONFERENCE OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF IMPACT ASSESSORS (SOUTH AFRICA)**. 1-3 September 2003, Wilderness, Wes-Kaap.

Seeliger L. en Hattingh JP. Environmental Ethics. **PENINSULA TECHNIKON**, Bellville vir M-studente in Tegnologie, 26 Mei, 2004.

Seeliger L. en Hattingh JP. **The environmental ethics survey on environmental decision-making in Cape Town and surrounds**. UNIVERSITY OF STELLENBOSCH ENVIRONMENTAL SOCIETY (USES) ENVIRONMENTAL WEEK, **Stellenbosch, 23 Maart, 2004**.

Seeliger L., Van der Westhuizen C. (Budget Information Service, IDASA), en Albert van Zyl (Departement Sosiologie, Universiteit van Stellenbosch), **Budgeting for long-term sustainability of the economy: Building capacity in the Department of Environmental Affairs and Tourism (DEAT)**. ECONOMIC SOCIETY OF SOUTH AFRICA CONFERENCE, **September 2003**.

Seeliger L en Hattingh JP. Ethics and environmental decision-making: A case study in Cape Town and surrounds. **IQPC CONFERENCE**, Midrand, November 2003.

1.1.2 Publikasies, en artikels aanvaar vir publikasie in vaktydskrifte

Hattingh JP en Seeliger L. Meeting ethical challenges in environmental decision-making: Perspectives from an ethics survey in Cape Town and surrounds. **CORPORATE GOVERNANCE IN SOUTHERN AFRICA. IN SEARCH FOR THE HOLY GRAIL. PROCEEDINGS OF THE ANNUAL CONFERENCE OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF IMPACT ASSESSORS (SOUTH AFRICA)**. 1-3 September 2003, Wildernis, Wes-Kaap.

Hattingh JP. Searching for sustainability: Interdisciplinary essays in the philosophy of conservation biology by Bryan G. Norton. 'n Boekbespreking in die **SOUTHERN AFRICAN JOURNAL OF ENVIRONMENTAL EDUCATION**, Vol. 20, 2003: 149-153.

Hattingh JP en Seeliger L. Value issues in decision-making about nuclear power generation: An ethical analysis. Aanvaar vir publikasie vroeg in 2004 in die **ANNALE** van die Universiteit van Stellenbosch.

Robin Attfield, Johan Hattingh, en Manamela Matshabaphala Sustainable development, sustainable livelihoods and land reform in South Africa: A conceptual and ethical inquiry. Aanvaar vir publikasie in **THIRD WORLD QUARTERLY** vroeg in 2004.

Hattingh JP. On the ethical analysis of value issues in public decision-making. Aanvaar vir publikasie in die **SOUTH AFRICAN JOURNAL OF PHILOSOPHY** in 2004.

1.2 Lopende navorsing

1.2.1 ACU-projek

Die gesamentlike navorsingsprojek wat in 2001 en 2002 befonds is deur die British Academy in samewerking met die Association of Commonwealth Universities met 'n toekenning van ongeveer R96 000 wat gesamentlik gemaak is aan prof. J.P. Hattingh, prof. Robin Attfield van die Dept Filosofie van die Universiteit van Cardiff, en dr. M.D.J. Matshabaphala, destyds van die Graduate School of Leadership van die Universiteit van die Noorde (en tans verbonde aan die School of Public Administration and Development aan die Universiteit van die Witwatersrand) het ten einde geloop met vier publikasies wat daaruit voortgespruit het, waarvan sommige oor gerapporteer is in vorige jaarverslae van hierdie Eenheid. Die fondse van hierdie toekenning was egter nog voldoende om die deelname van Prof. Hattingh aan die Wêreld Filosofiekongres in Augustus 2004 in Istanbul, Turkye moontlik te maak. Prof. Hattingh se deelname aan hierdie kongres is genoodsaak deur 'n besering wat

Prof. Robin Attfield opgedoen het en wat hom verhoed het om aan die kongres deel te neem. Prof. Hattingh het namens Prof. Attfield 'n referaat gelewer waarin daar gerapporteer is oor aspekte van die gesamentlike navorsing wat die bogenoemde span gedoen het oor die implementering van die ideaal van ekologies volhoubare ontwikkeling in 'n ontwikkelende land soos Suid-Afrika.

1.2.2 Navorsingsprogram van die Universiteit van Stellenbosch oor die integrering van etiese waardes in omgewingsbesluitneming

Vanaf Januarie 2002 befonds die Universiteit van Stellenbosch 'n navorsingsprogram van Prof. Johan Hattingh met die titel: **Ethical consideration in environmental decision-making: A critical study in applied ethics**. Benewens 'n literatuurstudie wat neerslag vind in navorsingsartikels, onderneem Prof. Hattingh en sy medewerker, me. Leanne Seeliger, 'n uitgebreide veldondersoek in Kaapstad en omstreke na etiese probleme wat voorkom in die proses van omgewingsbesluitneming op owerheidsvlak. 'n Reeks van fokusgroepbesprekings in Februarie en Maart 2002 lei tot die ontwikkeling van 'n vraelys wat in November 2002 onder belanghebbendes versprei is. Die resultate van hierdie vraelys is in die loop van 2003 in 'n uitgebreide verslag saamgevat wat vroeg in 2004 by wyse van groepsbesprekings met die deelnemers aan die opname bespreek word.

1.2.3 NNS-navorsing

In Mei 2003 finaliseer Prof. Hattingh 'n navorsingsvoorstel vir die Nasionale Navorsingstigting van Suid-Afrika oor die verfyning van die konsep van volhoubare ontwikkeling. Hierdie navorsing sal hoofsaaklik gaan oor etiese en filosofiese probleme in die konseptualisering en implementering van volhoubare ontwikkeling in Suid-Afrika, en sal oor die volgende vier jaar (2004-2007) uitgevoer word. In Desember 2003 verwittig die NNS dat hierdie aansoek suksesvol was. In totaal word 'n bedrag van R953 000 vir die duur van hierdie navorsingsprojek beskikbaar gestel, waarvan ongeveer die helfte geormerk word vir beurse en die aanstelling van navorsingsassistente.

2. ANDER AKTIWITEITE

2.1 Doktorale projekte aan die gang

BAUGHAN H. *Technology and practical reason in technology education policy - a philosophical study*. D.Phil. Studieleier: Prof. JP Hattingh.

BERNARDO ET. *Die rol van gedragskodes in etiese bewusmaking in die staatsdiens, met spesifieke verwysing na die beskermingsdienste: 'n Ondersoek in die Toegepaste Etiek*. D.Phil. Promotor: Prof. JP Hattingh.

LONG SS. *The formulation of an environmental ethic for civil engineers in South Africa*. D.Phil. Promotor: Prof. JP Hattingh.

MOKWENA BO. *Corporate citizenship and business profitability: A post-apartheid critique*. D.Phil. Promotor: Prof. JP Hattingh.

PEACEY AH. *Foundations of public sector financial ethics mediation*. D.Phil. Promotor: Prof. JP Hattingh. Mede-promotor: Prof. E Schwella.

SEELIGER L. *Developing an environmental ethic for economic policy in South Africa*. D.Phil. Promotor: Prof. JP Hattingh.

2.3 Magisterprojekte afgehandel

BADENHORST C. *Stalking the hunting debate: Trophy hunting, Integrity and Ideology*. M.A. (Toegepaste Etiek) cum laude. Studieleier: Prof. JP Hattingh. 238 pp.

BENFIELD IL. *Our complex world: Understanding it, living it, sustaining it*. M.Phil. (Toegepaste Etiek) cum laude. Studieleier: Prof. JP Hattingh. 144 pp.

DE RUYTER P. *The emergence of "corporate citizenship" in South Africa and its concomitant impact on our environment into the future*. M.Phil. (Omgewingsbestuur). Medestudieleier: Prof. JP Hattingh.

FORTUIN H. *Recommendations for protection of indigenous knowledge, innovations and practices in address and benefit sharing arrangements*. M.Phil. (Omgewingsbestuur) cum laude. Studieleier: Prof. JP Hattingh.

MAGOSHA TA. *The issue of social development (feeding people) versus saving nature: A case study in environmental ethics*. M.Phil. (Toegepaste Etiek) cum laude. Studieleier: Prof. JP Hattingh. 90 pp.

MORODI J. *To spray or not to spray with DDT to control malaria: A case study in environmental ethics*. M.Phil. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh. 112 pp.

RUSSOL MR. *Should we save nature while people go hungry? An analysis of nature preservation and poverty within the South African context*. M.Phil. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh. 83 pp.

2.4 Magisterprojekte aan die gang

DU PLESSIS L. *Towards an environmental ethics for Africa: Learning from the indigenous knowledge of an East-African tribe*. M.A. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

DU TOIT C. *Critically analysing the roles of instrumental rationality and ecological rationality in environmental decision-making with the use of case studies in the Western Cape*. M.Phil. (Omgewingsbestuur). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

GUBANCA AA. *Should corporate social responsibility extend to alleviation of poverty?* M.A. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

KUSCHEL B. *Ethics and the business enterprise: A case study with a view from Chile*. M.A. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

MAHARAJH R. *Core values in decision-making by local government about a waste-reduction incinerator at Stormsrivier, Tsitsikamma. A case study in environmental ethics*. M.Phil. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

MAKASI S. *Environmental degradation in Kayalitsha. The current state of affairs and possible interventions*. M.Phil. (Omgewingsbestuur). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

MALI S. *Managing and controlling littering and pollution in township communities*. M.Phil. (Omgewingsbestuur). Medestudieleier: Prof. JP Hattingh.

NAUDE P. *The use and management of the Olifants River System. An ethical perspective, with special focus on the Mpumalanga and Northern Province Lowveld Region*. M.Phil. (Toegepaste Etiek). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

PAPU, B. *The role of cost-benefit analysis in environmental management in South Africa: An ethical analysis of the Coega case.* M.Phil. (Omgewingsbestuur). Studieleier: Prof. JP Hattingh.

REYNEKE J. *Omgewing en ontwikkeling: 'n Filosofiese verkenning van 'n spanningsverhouding.* M.A. Studieleier: Prof. JP Hattingh.

SVANAKA S. *The impact of environmental rehabilitation initiatives on community life: A case study of ZIRRCO in Zimbabwe.* M. Dev. Universiteit van die Noorde. Studieleier: Prof. JP Hattingh.

THORBURN R. *The new company. Pre-emptive corporate ethics in a globalised business environment.* M.A. Studieleier: Prof. JP Hattingh.

2.5 Betrokkenheid by die Universiteit van die Noorde

In 2003 het Prof. Hattingh sy betrokkenheid as besoekende dosent in die Fakulteit Bestuurswetenskappe aan die Universiteit van die Noorde voortgesit met die aanbieding van M.Dev. 802 (Development Ethics) as deel van 'n gedoseerde Meestersprogram in Ontwikkelingstudies.

2.6 M.Phil in Omgewingsbestuur

Prof. Hattingh is lid van 'n interfakultêre programkomitee wat in Januarie 2001 'n M.Phil. Program in Omgewingsbestuur geïmplementeer het met 'n eerste inname van 16 studente. Departemente wat aan hierdie program deelneem is Filosofie (Omgewingsetiek), Geografie en Omgewingstudie, Openbare Bestuur- en Ontwikkeling, Ekonomie, Publiekreg, en Bewaringsekologie. Sedert Desember 2002 lewer hierdie program 'n bestendige stroom van gegradueerdes af. Die lewensvatbaarheid van hierdie program is nou 'n bewese feit, wat onder meer onderskryf word deur die groot aantal aansoeke wat elke jaar van die hand gewys moet word. Binne die raamwerk van hierdie program is Prof. Hattingh verantwoordelik vir 'n module in Omgewingsetiek, asook vir studieleiding aan studente wat in hulle navorsingstoepassing werk op temas in die Omgewingsetiek. [Sien inskrywing onder Magisterprojekte wat aan die gang of afgehandel is.]

2.7 M.Phil. in Volhoubare Ontwikkeling

In Februarie 2003 het die Spier Instituut onder leiding van Prof. Mark Swilling en Me. Eve Annecke in samewerking met die Departement Openbare Bestuur en Ontwikkeling aan die Universiteit van Stellenbosch 'n innoverende M.Phil.-program begin aanbied wat tans ongeveer 60 studente hanteer. In 2002

was Prof. Hattingh deel van die beplanningsgroep wat die program gekonseptualiseer en saamgestel het. Prof. Hattingh tree binne die raamwerk van hierdie program ook op as een van die dosente in die module oor Leierskap en Etiek.

2.8 Netwerke en verwante aktiwiteite

1. Noue skakeling en samewerking tussen die Eenheid vir Omgewingsetiek en die Afdeling vir Cross Cutting Technologies van die WNNR, veral oor omgewingskwessies word in 2003 voortgesit.
2. Noue skakeling met Prof. Willem Landman, Direkteur van die Ethics Institute of South Africa wat in 2000 in Pretoria gevestig is, veral oor gesamentlike projekte en dienslewering op die terrein van toegepaste etiek.
3. Prof. Hattingh redigeer, gesamentlik met Prof. Heila Lotz-Sisitka, en Prof. Rob O'Donoghue die 2003-uitgawe (vol. 20) van die geakkrediteerde **Southern African Journal of Environmental Education**. 'n Proses is alreeds aan die gang gesit om die naam van hierdie tydskrif te verander na die *Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action*. Prof. Hattingh is die mede-redakteur verantwoordelik vir die afdeling wat reeds in hierdie tydskrif gewy word aan Omgewingsetiek.
4. Gedurende 2003 word Prof. Hattingh lid van die Standards Generating Board (SGB) van SAKO vir die terrein van "Ethical Foundations of Society". Die eenheidstandaarde wat deur hierdie SGB vir onderrig in Etiek opgestel is, word in 2004 aanvaar en in die Staatskoerant gepubliseer.
5. In die loop van 2003 word ESSA, die Ethics Society of South Africa in die lewe geroep. Prof. Hattingh is een van die stigterslede.

2.9 Lidmaatskap van redaksionele Rade

Prof. Hattingh dien as lid van die Redaksionele Raad van die volgende tydskrifte:

1. Environmental Ethics (sedert 1996) [Uitgegee deur Universiteit van North Texas]
2. African Journal of Environmental Philosophy and Environmental Education (sedert 1999) [Nigerië]
3. Southern African Journal of Environmental Education (mede-redakteur van die afdeling oor Omgewingsetiek – sedert 2003).

Johan Hattingh

4 Junie 2004